ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1945

Vyhlásené: 27.10.1945 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

102.

Dekret presidenta republiky
ze dne 24. října 1945
o znárodnění akciových bank.

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou národní radou ustanovuji:

ODDÍL I.
Rozsah znárodnění

§ 1.

(1) Dnem vyhlášení tohoto dekretu se akciové společnosti, provozující bankovní a peněžní obchody (akciové banky), znárodňují zestátněním a přeměňují podle dalších ustanovení v národní podniky (banky).

(2) Znárodněním přecházejí práva a závazky akciových bank (odstavec 1) na banky.

(3) Zruší-li se banka, musí býti odveden likvidační přebytek, bude-li jaký, státní pokladně.

ODDÍL II.
Náhrada.

§ 2.

(1) Za akcie, které jsou částí základního kapitálu akciových bank (§ 1, odst. 1), přísluší jejich vlastníkům, pokud není v dalším jinak stanoveno náhrada, odpovídající jejich obecné ceně, vypočtené podle úředních cen aktiv a pasiv akciové banky v den vyhlášení tohoto dekretu, a není-li těchto cen, zjištěné úředním odhadem; ostatní práva akcionářů zanikají dnem vyhlášení tohoto dekretu.

(2) Při určení náhrady se nepřihlíží k majetku určenému pro sociální, dobročinné a podobné účely.

(3) O správnosti zjištění obecné ceny rozhodne ministr financí po slyšení Revisní jednoty bank.

(4) Ministr financí vyhlásí v Úředním listě republiky Československé, na Slovensku prostřednictvím pověřence pro finance též v Úradnom vestníku, výši a druh náhrady.

§ 3.

(1) Za akcie (§ 2), které v době faktického skončení okupace a nacistického nebo fašistického režimu nepochybně vlastnicky náležely, nebo náleží osobám dále uvedeným, se neposkytuje náhrada:

a) Německé říši, Království maďarskému, osobám veřejného práva podle německého nebo maďarského práva, německé straně nacistické a politickým stranám maďarským a jiným útvarům, organisacím, podnikům, zařízením, osobním sdružením, fondům a účelovým jměním těchto režimů nebo s nimi souvisícím, jakož i jiným německým nebo maďarským právnickým osobám, nebo

b) osobám fysickým národnosti německé nebo maďarské, s výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrny Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem, nebo

c) osobám fysickým, které vyvíjely činnost směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svésti hleděly, záměrně podporovaly jakýmkoliv způsobem německé nebo maďarské okupanty, v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech), nebo které nadržovaly germanisaci nebo maďarisaci na území Československé republiky nebo se chovaly nepřátelsky k Československé republice nebo k českému nebo slovenskému národu, jakož i osobám, které strpěly takovou činnost u osob spravujících jejich majetek nebo podnik.

(2) Ustanovení odstavce 1, písm. c) platí i pro osoby právnické, pokud lze fysickým osobám, které jsou jejich členy nebo podílníky na majetku nebo podniku (kapitálovým účastníkům), přičítati vinu na postupu orgánu zastupujícího právnickou osobu nebo pokud tyto osoby zanedbaly přiměřenou opatrnost při jeho volbě a dozoru naň.

(3) Nedostane-li se za akcie náhrady osobě právnické, přísluší poměrná část náhrady osobám na ní kapitálově zúčastněným, pokud nespadají pod ustanovení odstavců 1 nebo 2; při tom se hledí na účasti, které jsou pod národní správou, jako by náležely osobám státně spolehlivým.

(4) Náhrada za akcie, které náležely v době po 29. září 1938 osobám spadajícím pod ustanovení odstavců 1 nebo 2 a již jim nenáležejí, se neposkytuje nabyvateli, leč by neposkytnutí náhrady neodpovídalo zásadám slušnosti.

(5) Vláda může nařízením stanoviti, že se určitému okruhu osob, spadajících pod ustanovení odstavců 1 až 4, poskytuje náhrada zčásti nebo zcela.

(6) O tom, zda fysická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavců 1 nebo 2, rozhoduje ministr financí v dohodě s věcně příslušnými ministry, na Slovensku též v dohodě s věcně příslušnými pověřenci.

§ 4.

(1) Náhrada za akcie (§ 2) se poskytuje:

a) v cenných papírech,

b) v hotovosti,

c) v jiných hodnotách.

(2) Náhradovou službu provádí Fond znárodněného hospodářství, zřízený podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků (v dalším jen Fond).

(3) Náhrada je splatna do šesti měsíců od vyhlášení její výše a druhu v Úředním listě republiky Československé (§ 2, odst. 4).

(4) Pro řízení o náhradě platí ustanovení vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).

§ 5.

O použití náhrady za akcie, která se neposkytuje osobám uvedeným v § 3, rozhodne vláda.

§ 6.

(1) Svazkům územní nebo zájmové samosprávy, ústavům a korporacím, sloužícím výhradně veřejným účelům, jakož i ústavům lidového peněžnictví, které utrpí vážnou ztrátu při vypořádání svých majetkových zájmů a účastí na akciové bance, může vláda na návrh ministra financí učiněný v dohodě s věcně příslušnými ministry, na Slovensku též v dohodě s příslušnými pověřenci, poskytnouti mimo náhradu přiměřený příspěvek z prostředků Fondu. Na příspěvek není nárok.

(2) Za podmínek uvedených v předchozím odstavci lze obdobně poskytnouti příspěvky fysickým osobám, byla-li by utrpěnými ztrátami ohrožena jejich výživa nebo výživa osob, o které podle zákona nebo z mravní povinnosti pečují.

ODDÍL III.
Banky a jejich vnitřní organisace.

§ 7.

Banky jsou jako národní podniky majetkem státu ve smyslu dalších ustanovení. Jsou samostatné právnické osoby a zapíší se do obchodního (firemního) rejstříku jako firmy jednotlivců.

§ 8.

Banka je povinna užívati ve své firmě označení „národní podnik“. Jiné než národní podniky nesmějí tohoto označení užívati.

§ 9.

(1) Přihlášku k zápisu banky do obchodního (firemního) rejstříku podá nová správa. Přihláška se podá u krajského soudu, vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních, v jehož obvodu má banka své sídlo; má-li banka pobočný (vedlejší) závod, budiž také přihlášen k zápisu do rejstříku u krajského soudu, vykonávajícího pravomoc ve věcech obchodních, v jehož obvodu je tento závod.

(2) V přihlášce sdělí banka soudu:

a) firmu a sídlo,

b) předmět podnikání a

c) způsob zastupování banky a znamenání její firmy.

§ 10.

(1) Příslušný soud zapíše, s odvoláním na tento dekret, do pozemkové knihy přechod vlastnických a jiných práv, která příslušela akciové bance, na banku, a to na její návrh.

(2) Ustanovení předchozího odstavce platí obdobně o vyznačení přechodu jiných práv akciové banky na banku, pokud se zapisují do úředních rejstříků nebo seznamů.

§ 11.

(1) Banky se musí říditi ve své obchodní činnosti zásadami obchodního podnikání.

(2) Banky budou po potřebné dotaci reservního fondu odváděti přebytky svých výtěžků státu.

§ 12.

(1) Správu banky řídí a banku navenek zastupuje představenstvo skládající se z předsedy, místopředsedy a dalších pěti členů.

(2) Dva členy (náhradníky) představenstva každé banky si zvolí její zaměstnanci ze svého středu; jejich volbu potvrzuje ministr financí, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro finance. Ostatní členy včetně předsedy a místopředsedy jmenuje ministr financí na návrh Ústřední správy bank (§ 15, odst. 1), na Slovensku na návrh Oblastní správy bank. Členové (náhradníci) představenstva mohou býti kdykoli odvoláni.

(3) Členem (náhradníkem) představenstva může býti jen československý státní příslušník, který má potřebné odborné vědomosti a zkušenosti. Nesmí vykonávati funkci nebo činnost, která je v rozporu se zájmy banky.

(4) Předseda a místopředseda představenstva vykonají do rukou ministra financí nebo jeho zástupce slib, že budou svědomitě plniti své povinnosti. Stejný slib vykonají členové představenstva (náhradníci) do rukou jeho předsedy.

(5) Představenstvo je povinno spravovati banku s péčí řádného hospodáře a jeho členové ručí za škodu, kterou způsobí nesplněním svých povinností.

§ 13.

(1) Běžné obchodní věci banky obstarává a usnesení představenstva vykonává ředitel. O usnesení, které je v rozporu se zájmy banky, je povinen ihned zpraviti dozorčí radu (§ 14).

(2) Není-li představenstvo schopno se usnášeti a je-li nebezpečí v prodlení, přísluší řediteli, aby učinil sám potřebná opatření a podal o nich představenstvu zprávu v nejbližší jeho schůzi.

(3) Ředitele zastupuje podle potřeby jeden nebo více náměstků se všemi jeho právy a povinnostmi.

(4) Ustanovení § 12, odst. 3 a 5 platí obdobně i pro ředitele.

(5) Ředitele banky a jeho náměstka jmenuje a odvolává ministr financí, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro finance na návrh Ústřední správy bank a po slyšení představenstva banky.

§ 14.

(1) Na činnost banky ve všech jejích odvětvích dozírá dozorčí rada, skládající se z předsedy, místopředsedy a dalších pěti členů.

(2) Ustanovení § 12, odst. 2 až 4, jakož i odstavce 5, pokud se týká ručení, platí obdobně i tu.

§ 15.

(1) K jednotnému vedení společných věcí bank zřídí vláda na návrh ministra financí Ústřední správu bank; na Slovensku zřídí vláda na návrh ministra financí, učiněný v dohodě s pověřencem pro finance, také Oblastní správu bank podřízenou Ústřední správě bank.

(2) Ústřední (Oblastní) správě bank přísluší:

a) navrhovati ministru financí členy představenstva bank,

b) zkoumati účty a navrhovati ministru financí schválení roční účetní závěrky a udělení absolutoria představenstvům bank,

c) navrhovati stanovy, jednací a jiné řády bank,

d) podávati vládě dobrá zdání o podnětech na zřízení, sloučení nebo zrušení bank a na zřízení nebo zrušení jejich poboček,

e) koordinovati činnost jednotlivých bank.

§ 16.

(1) Předsedu Ústřední (Oblastní) správy bank, dva jeho náměstky a dalších šest členů jmenuje a kdykoliv odvolává vláda na návrh ministra financí, učiněný po slyšení Ústřední rady odborů, a pokud jde o Oblastní správu bank, též v dohodě s pověřencem pro finance, který vyslechne Ústředí odborových svazů slovenských.

(2) Ustanovení § 12, odst. 3 platí obdobně i tu.

(3) Funkce je čestná a není slučitelná s členstvím v představenstvu bank.

(4) Ústřední správa bank je podřízena ministru financí.

§ 17.

(1) Na zaměstnance bank se vztahují příslušné předpisy o zaměstnancích v soukromoprávním poměru.

(2) Pokud nejde o případy uvedené v § 31, nesmějí býti podstatně zhoršeny platové podmínky zaměstnanců bank a osob, které pobírají od banky odpočivné nebo zaopatřovací platy.

§ 18.

Zaměstnanci bank a členové orgánů zřízených tímto dekretem jsou povinni při výkonu své služby nebo funkce postupovati nestranně a zachovávati mlčenlivost o obchodních tajemstvích, jež se týkají peněžních ústavů a jejich svazů a o nichž se dověděli v souvislosti s výkonem své služby nebo funkce.

ODDÍL IV.
Všeobecné předpisy.

§ 19.

(1) Zřizovati, slučovati nebo zrušovati banky je dovoleno jen se souhlasem vlády. Návrhy podává ministr financí, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro finance.

(2) Jednotlivci nebo společnosti obchodního práva - s výjimkou družstev podle § 61, č. 4 zák. čl. XXXVII z r. 1875 - nesmějí zřizovati nové podniky k provozování bankovních a peněžních obchodů.

§ 20.

Majetek akciové banky určený pro sociální, vzdělávací a podobné účely nesmí býti odňat svému určení. Totéž platí o sociálních, vzdělávacích a podobných fondech.

§ 21.

Ministr financí, na Slovensku v dohodě s ním též pověřenec pro finance, dozírá na banky, Ústřední (Oblastní) správu bank a fondy (§ 20) a může jejich činnost i hospodaření kdykoliv svými nebo jím pověřenými orgány přezkoumati.

§ 22.

Banky podléhají daňové povinnosti podle předpisů o podnicích veřejně účtujících a poplatkové povinnosti podle poplatkového zákona s jeho změnami a doplňky (podle poplatkových pravidel) a platí poplatkový ekvivalent podle § 1, odst. 2, písm. a) zákona ze dne 8. dubna 1938, č. 76 Sb., o poplatkovém ekvivalentu.

§ 23.

(1) Předpisy o akciových bankách a jim neodporující předpisy o akciových společnostech platí obdobně i o bankách, pokud tento dekret nestanoví jinak.

(2) Pro přeměnu podle § 1, odst. 1 neplatí ustanovení čl. 243, odst. 2 všeobecného zákoníka obchodního ani ustanovení § 202, odst. 2 zák. čl. XXXVII z r. 1875.

§ 24

Banky se řídí stanovami, o nichž se usnáší představenstvo. Stanovy, jejich změny a doplňky schvaluje ministr financí, na Slovensku v dohodě s pověřencem pro finance.

ODDÍL V.
Trestní ustanovení.

§ 25.

(1) Kdo se dopustí pletich v úmyslu, aby znárodnění akciové banky zmařil nebo zvýšenou měrou ztížil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let a trestem na penězích do deseti milionů korun; v oboru působnosti trestního zákona zák. čl. V z r. 1878 vysloví soud zároveň ztrátu úřadu a dočasné odnětí politických práv.

(2) Kdo poruší některé ustanovení tohoto dekretu nebo nařízení podle něho vydaných, bude potrestán, nejde-li o čin soudně trestný, okresním národním výborem pro správní přestupek pokutou do pěti milionů korun nebo trestem na svobodě (vězením, uzamčením) do šesti měsíců nebo oběma těmito tresty; pro případ nedobytnosti pokuty vyměří se náhradní trest na svobodě podle míry zavinění do šesti měsíců. Uloží-li se oba tresty zároveň, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem za nedobytnou pokutu činiti více než šest měsíců.

(3) Pokuty připadají státu.

§ 26.

(1) Ukládá-li soud nebo okresní národní výbor pokutu zaměstnanci, zmocněnci, zástupci nebo jinému orgánu fysické nebo právnické osoby, při jejímž zastoupení byl čin trestný podle § 25 spáchán, může vysloviti, že tato osoba ručí za pokutu rukou společnou a nerozdílnou.

(2) Tato osoba musí býti, je-li soudu (okresnímu národnímu výboru) známa, obeslána k jednání v první stolici a je oprávněna přednésti skutkové okolnosti, jež mohou míti význam pro posouzení věci, a činiti návrhy.

(3) Výrok o ručení je třeba pojmouti do rozsudku (trestního nálezu) a osoba tímto výrokem postižená má právo bráti jej v odpor odvoláním. V řízení pro soudně trestný čin může se veřejný žalobce odvolati také tehdy, nebyl-li takový výrok učiněn. O odvolání proti takovému výroku platí předpisy o odvolání proti výroku o trestu.

(4) Pokuty se vymáhají na osobě, jíž bylo ručení uloženo podle všeobecných ustanovení platných o pokutách.

§ 27.

(1) Při odsouzení pro zločin podle § 25, odst. 1 nebo při odsouzení pro správní přestupek podle § 25, odst. 2 k trestu na svobodě nebo na penězích přesahujícímu jeden milion korun, uveřejní se rozsudek (trestní nález) v jednom nebo několika denních listech určených rozsudkem (trestním nálezem) na útraty odsouzeného.

(2) Soud (okresní národní výbor) stanoví, zda mají býti uveřejněny i důvody rozsudku (trestního nálezu) nebo jejich podstatný obsah ve znění, které sám určí.

§ 28.

Přestupky tohoto dekretu se promlčují ve třech letech.

ODDÍL VI.
Závěrečná a přechodná ustanovení.

§ 29.

Do ustavení představenstva (§ 12) banky vykonávají dosavadní orgány svou působnost obdobně podle tohoto dekretu.

§ 30.

(1) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy nebo zaopatřovací, odpočivné a jiné požitky nebo nárok na odbytné, může a na vyzvání ministra financí musí se banka domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li k dohodě, rozhodne rozhodčí soud. Ustanovení o něm budou dána zvláště.

(2) K rozvázání služebních smluv osob uvedených v odstavci 1 není třeba souhlasu úřadu ochrany práce.

§ 31.

(1) Banka může odporovati právním jednáním, která vykonala akciová banka (§ 1, odst. 1) po 29. srpnu 1944 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění nebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch svoje majetkové hodnoty.

(2) Odporovati lze do jednoho roku ode dne vyhlášení tohoto dekretu. Jinak platí obdobně ustanovení odpůrčího řádu vydaného zákonem ze dne 27. března 1931, č. 64 Sb.

§ 32.

Účasti bank na nepeněžních podnicích, které nepodléhají znárodnění zestátněním podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, nebo podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, buďtež v přiměřené lhůtě přenechány osobám fysickým nebo právnickým za náhradu odpovídající jejich obecné ceně na volném trhu, může-li tak banka učiniti beze ztráty.

§ 33.

Vláda vydá nařízením podrobné předpisy k provedení tohoto dekretu.

§ 34.

Právní jednání, písemnosti a podání k zápisům do veřejných knih a rejstříků a úřední úkony, potřebné k provedení tohoto dekretu, jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek.

§ 35.

Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují na Národní banku Československou.

§ 36.

Tento dekret nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provedou jej všichni členové vlády.

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r.

David v. r.

Kopecký v. r.

Gottwald v. r.

Laušman v. r.

Široký v. r.

Ďuriš v. r.

Dr. Šrámek v. r.

Dr. Pietor v. r.

Ursíny v. r.

gen. Hasal v. r.

Masaryk v. r.

Hála v. r.

gen. Svoboda v. r.

Dr. Šoltész v. r.

Dr. Ripka v. r.

Dr. Procházka v. r.

Nosek v. r.

Majer v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Dr. Clementis v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

gen. Dr. Ferjenčík v. r.

Dr. Stránský v. r.

Lichner v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.